

# Onbeperkt Meedoen in Vijfheerenlanden

Meerjarenagenda VN-Verdrag  
Handicap

2023-2025



GEMEENTE  
VIJF  
HEE  
REN  
LAN  
DEN

## Inhoudsopgave

---

Samenvatting in begrijpelijke taal .....	3
Woord van dank .....	3
<b>Hoofdstuk 1 - Wat betekent het VN-Verdrag Handicap in VIJFHEERENLANDEN?</b> .....	<b>5</b>
VN-Verdrag Handicap .....	5
Onbeperkt Meedoen in Vijfheerenlanden .....	5
Niets over ons, zonder ons .....	6
Ervaringsdeskundigheid in Vijfheerenlanden .....	6
Afkortingen .....	7
<b>Hoofdstuk 2 – De zeven thema’s</b> .....	<b>8</b>
Thema 1 – Bewustwording en Ontmoeting .....	8
Thema 2 – Toegankelijkheid .....	11
Thema 3 – Informatie en Communicatie .....	14
Thema 4 – Wonen.....	16
Thema 5 – School, Werk en Inkomen .....	18
Thema 6 – Sport, Vrije tijd en Toerisme.....	21
Thema 7 – Vervoer .....	24
Bijlage 1 - Samenvatting/ Overzicht acties.....	26

## Samenvatting in begrijpelijke taal

In de gemeente Vijfheerenlanden hoort iedereen erbij en doet iedereen mee. Ook als je slecht kunt zien of horen, een lichamelijke, verstandelijke, of andere beperking hebt. De landen van de Verenigde Naties (VN) vinden dit ook, en daarom hebben ze afspraken gemaakt over de rechten en positie van mensen met een beperking. Die afspraken staan in het VN-Verdrag Handicap.

In het VN-Verdrag staat dat de gemeente een plan moet maken. Met dat plan regelt de gemeente hoe iedereen mee kan doen in de samenleving. Het plan van de gemeente Vijfheerenlanden heet "Onbeperkt Meedoen in Vijfheerenlanden". In *Onbeperkt Meedoen in Vijfheerenlanden* staan plannen voor 2023, 2024 en 2025. Deze plannen gaan over de volgende onderwerpen:

1. Bewustwording en Ontmoeting
2. Toegankelijkheid
3. Informatie en Communicatie
4. Wonen
5. School, Werk en Inkomen
6. Sport, Vrije tijd en Toerisme
7. Vervoer

In Hoofdstuk 1 leggen we uit wat het VN-Verdrag voor de gemeente Vijfheerenlanden betekent. In Hoofdstuk 2 staat per onderwerp wat er in Vijfheerenlanden aan de hand is, wat we al doen om de problemen van mensen met een beperking aan te pakken en wat we nog gaan doen. In de bijlage staat een overzicht van alle activiteiten die we gaan uitvoeren.

## Woord van dank

*Onbeperkt Meedoen in Vijfheerenlanden* kwam tot stand dankzij de enthousiaste, gemotiveerde en ook kritische inbreng van deelnemers aan drie inwonersbijeenkomsten, de klankbordgroep VN-Verdrag Handicap, het Platform Gehandicaptenbeleid en de Adviesraad Sociaal Domein. Zonder hun inzet hadden we nooit kunnen komen tot een zo breed gedragen plan. Wij bedanken al deze betrokkenen en in het bijzonder de ervaringsdeskundigen van harte voor hun inbreng. In het vervolg van dit project hopen wij een beroep op hen te mogen blijven doen.

Ook bedanken we Jan Troost. Jan heeft zich ruim 50 jaar ingezet voor de rechten van mensen met een beperking in Nederland. Vanuit zijn rolstoel en altijd met een lach toonde hij zich voor en achter de schermen een echte vertegenwoordiger voor iedereen die iets anders is dan de norm. Onder zijn inspirerende begeleiding werden de drie inwonersbijeenkomsten over het VN-Verdrag in Vijfheerenlanden een groot succes. Begin 2023 werd Jan gediagnosticeerd met een agressieve vorm van slokdarmkanker en is op 16 mei 2023 overleden. Hij was een grote inspiratiebron voor velen.



## Hoofdstuk 1 - Wat betekent het VN-Verdrag Handicap in Vijfheerenlanden?

### VN-Verdrag Handicap

In juli 2016 heeft Nederland het 'VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap'<sup>1</sup> ondertekend. Dit Verdrag wordt meestal VN-Verdrag Handicap genoemd. Veel mensen vinden de term "handicap" vervelend. Daarom gebruiken we in de gemeente Vijfheerenlanden de term "beperking", behalve als we direct verwijzen naar het VN-Verdrag.

Het VN-Verdrag Handicap heeft als doel dat de wereld toegankelijk en inclusief wordt voor iedereen. In een inclusieve samenleving zijn zo min mogelijk drempels voor mensen met een beperking om mee te doen. Mensen met een beperking kunnen zoveel mogelijk dezelfde dingen doen als mensen zonder beperking.

Het VN-Verdrag gaat over mensenrechten. Het beschrijft de rechten van mensen met een beperking of chronische ziekte, zodat zij gelijk behandeld worden en mee kunnen doen.

Gemeenten hebben hierbij een belangrijke rol: Zij moeten maatregelen nemen zodat mensen met een beperking zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk kunnen leven. Iemand met een beperking moet bijvoorbeeld:

- Vrij kunnen kiezen waar, met wie en hoe zij willen leven en wonen;
- Toegang hebben tot zorg en diensten die helpen mee te doen in de samenleving;
- Toegang hebben tot informatie, producten, openbare voorzieningen, maatschappelijke diensten, gebouwen en openbare ruimte.

Daar moet de gemeente Vijfheerenlanden dus ook werk van maken.

### Onbeperkt Meedoen in Vijfheerenlanden

Na het ondertekenen van het VN-Verdrag Handicap hebben alle gemeenten de opdracht gekregen om een plan te maken voor

---

<sup>1</sup><https://wetten.overheid.nl/BWBV0004045/2016-07-14>

mensen met een beperking<sup>2</sup>. In dit plan moet aandacht zijn voor mensen die slechtziend, blind, slechthorend of doof zijn, voor mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking, psychische problemen of een chronische ziekte.

## **Niets over ons, zonder ons**

Een op de acht mensen in Vijfheerenlanden heeft een beperking<sup>3</sup>. Het is dus heel normaal om een beperking te hebben, al is niet iedere beperking zichtbaar. Veel inwoners in onze gemeente hebben ervaring met het leven met een beperking. Die ervaring is heel waardevol en moeten we benutten.

Bij het VN-Verdrag Handicap is de inbreng van ervaringsdeskundigen zelfs onmisbaar. Het motto van het VN-Verdrag Handicap is daarom "niets over ons, zonder ons". Alleen door de mensen om wie het gaat in het hele proces – bij de start, ontwikkeling en uitvoering – te betrekken, weten we zeker dat we werken aan de juiste dingen.

Het is ook belangrijk dat ervaringsdeskundigen en lotgenoten bij bijeenkomsten, workshops en trainingen worden betrokken.

---

<sup>2</sup><https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/amendementen/detail?id=2015Z24063&did=2015D48479>

Bijvoorbeeld bij bijeenkomsten voor mantelzorgers of voor vrijwilligers in de zorg of juist voor professionals. Dus het is niet alleen bij de planvorming, maar ook bij de deskundigheidsbevordering belangrijk dat ervaringsdeskundigen worden betrokken.

## **Ervaringen uit Vijfheerenlanden**

*Onbeperkt Meedoen in Vijfheerenlanden* is ontstaan dankzij de inbreng van talloze ervaringsdeskundigen uit onze eigen gemeente. Tijdens drie inwonersbijeenkomsten hebben zij verteld welke drempels zij tegenkomen in het dagelijks leven. Ook zijn tientallen interviews gehouden met ervaringsdeskundigen, mantelzorgers, zorgverleners en andere betrokkenen.

Alle ervaring die we hebben opgehaald is verdeeld over de volgende zeven thema's:

1. Bewustwording en Ontmoeting
2. Toegankelijkheid
3. Informatie en Communicatie
4. Wonen

<sup>3</sup><https://www.rivm.nl/>

5. School, Werk en Inkomen
6. Sport, Vrije tijd en Toerisme
7. Vervoer

Bewustwording is het vaakst genoemd en staat daarom met stip op één. Alle thema's die daarna komen tellen ongeveer even zwaar.

## Afkortingen

In dit plan staat een aantal afkortingen. Hieronder staan alle gebruikte afkortingen op een rijtje, zodat het eenvoudig is om de betekenis terug te vinden:

<b>ADHD</b>	Attention Deficit Hyperactivity Disorder
<b>GIPS</b>	Gehandicapten Informatie Project Scholen
<b>NAH</b>	Niet Aangeboren Hersenletsel
<b>OCO</b>	Onafhankelijke Cliëntondersteuning
<b>OV</b>	Openbaar Vervoer
<b>VN</b>	Verenigde Naties
<b>Wmo</b>	Wet maatschappelijke ondersteuning

## Hoofdstuk 2 – De zeven thema's

### Thema 1 – Bewustwording en Ontmoeting

#### Wat zegt het VN-Verdrag?

We moeten bewustwording over mensen met een beperking stimuleren. Vooroordelen en discriminatie moeten we voorkomen. Mensen met een beperking hebben hun eigen capaciteiten en kunnen een bijdrage leveren aan de samenleving.

#### Wat speelt er in Vijfheerenlanden?

*Onder dit kopje staat voor ieder thema de opbrengst van de inwonersbijeenkomsten en de gesprekken met ervaringsdeskundigen. Dit is wat er volgens onze eigen inwoners speelt in de gemeente Vijfheerenlanden.*

#### Drempels door onwetendheid

Op dit moment is er te weinig bewustwording bij inwoners, ambtenaren, de politiek, bedrijven, verenigingen en scholen. Hierdoor wordt onvoldoende rekening gehouden met mensen

met een beperking, bijvoorbeeld bij het bedenken van nieuwe plannen. Terwijl juist goed nadenken vóóordat nieuwe plannen worden uitgevoerd, voorkomt dat (dure) aanpassingen achteraf nodig zijn.

In Vijfheerenlanden speelt verder dat vooral mensen met een niet-zichtbare beperking zich niet gezien en gehoord voelen. We zijn ons er vaak onvoldoende bewust van dat een beperking niet altijd te zien is – soms zit die beperking van binnen. Denk bijvoorbeeld mensen met niet-aangeboren hersenletsel (NAH), autisme of ADHD.

#### Ervaringsdeskundigheid

Een van de beste manieren om mensen bewust te maken van de drempels die er in onze gemeente zijn voor inwoners met een beperking, is om gebruik te maken van ervaringsdeskundigheid. We moeten vaker ervaringsdeskundigheid inschakelen, en dat moeten we doen voordat onze plannen klaar zijn.

#### Ontmoeting

Ongeveer een op de acht inwoners van Vijfheerenlanden heeft een beperking, zichtbaar of onzichtbaar. Het is dus heel normaal om een beperking te hebben. Toch is het voor iemand met een beperking vaak lastig om lotgenoten te vinden.



Daarom is er behoefte aan meer ontmoetingsmogelijkheden, zodat mensen met vergelijkbare beperkingen elkaar kunnen ontmoeten en van elkaar kunnen leren.

Vooraf voor jongeren en jongvolwassenen met niet-aangeboren hersenletsel (NAH) worden bijeenkomsten met gelijkgestemden gemist. Dat moeten prikkelarme activiteiten zijn, waar (eenzame) jonge mensen met NAH naartoe kunnen. Daarbij is het belangrijk dat er ook aandacht is voor de kleinere kernen, want vooral daar worden laagdrempelige ontmoetingsplekken gemist. Een eerste stap hiermee is gezet met de NAH Vraagwijzer<sup>4</sup>.

### **Wat doen we al?**

#### **Platform Gehandicaptenbeleid**

In de gemeente Vijfheerenlanden (en daarvoor in de drie voormalige gemeenten) is het Platform Gehandicaptenbeleid actief. Het Platform doet al jaren veel aan bewustwording, bijvoorbeeld op basisscholen.

---

4

[https://www.vijfheerenlanden.nl/Zorg/Overzichtspagina\\_Zorg/Lichte\\_algemeene\\_ondersteuning/nah\\_vraagwijzer](https://www.vijfheerenlanden.nl/Zorg/Overzichtspagina_Zorg/Lichte_algemeene_ondersteuning/nah_vraagwijzer)

#### **ChillAut**

ChillAut is een ontmoetingsplek in Leerdam voor jongeren (tot en met 20 jaar) met autisme. Voor de leeftijdsgroep 20 tot 35 ontbreekt zo'n ontmoetingsplek nog.

#### **Dementievriendelijke gemeente**

Het aantal mensen met dementie neemt de komende jaren toe, ook in onze gemeente. Wij willen graag een dementievriendelijke gemeente zijn. Dat betekent dat mensen met dementie zo lang mogelijk mee kunnen doen in de samenleving. Daarvoor moet iedereen dementie accepteren: van de bakker en de buurman tot de sportclub en de wijkagent.

#### **Prokkel**

Een Prokkel<sup>5</sup> is een prikkelende ontmoeting tussen mensen met een verstandelijke beperking en mensen zonder die beperking. Samen iets doen en elkaar zo beter leren kennen, dat is waar Prokkelen om draait. De komende jaren blijven we meedoen

<sup>5</sup> <https://www.prokkel.nl/>

aan de jaarlijkse prokkelweek om ontmoeting tussen mensen met en zonder een beperking te stimuleren.

### **Wat gaan we doen?**

#### **Aanjager VN Verdrag (2024)**

Om de doelstellingen uit het VN Verdrag te realiseren is het onmisbaar dat iemand *Onbeperkt Meedoen in Vijfheerenlanden* uitvoert. Daarvoor gaat de gemeente Vijfheerenlanden een *aanjager* aanstellen, die er voor gaat zorgen dat de acties uit dit plan worden uitgevoerd en dat de positie van mensen met een beperking in onze gemeente altijd aandacht heeft.

#### **Week van de toegankelijkheid (2023 en verder)**

Jaarlijks is de Week van de Toegankelijkheid. In die week vragen we aandacht voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte en gebouwen. Samen met de Klankbordgroep VN-Verdrag en het Platform Gehandicaptenbeleid doen we vanaf 2023 jaarlijks mee aan de Week van de Toegankelijkheid. Dit jaar is de Week van de Toegankelijkheid van 2 t/m 7 oktober 2023.

#### **GIPS voor andere doelgroepen (2024)**

GIPS (Gehandicapten Informatie Project Scholen) is een bewustwordingsproject voor leerlingen van groepen 6, 7 en 8

van de basisscholen. Met het GIPS project leren kinderen over hoe het is om een beperking te hebben. Ook voor volwassenen kan dit erg leerzaam zijn. Daarom gaan we GIPS (of vergelijkbare projecten) toepassen op de doelgroep volwassenen. Bijvoorbeeld bij de ambtelijke organisatie, bij sportverenigingen of tijdens markten en braderieën.

#### **VN-Verdrag Toets in college- en raadsvoorstellen (2024)**

Het VN-Verdrag Handicap hoort onderdeel te zijn van de beleidsvorming en hoort onderdeel te zijn van de werkprocessen van de gemeente Vijfheerenlanden. Daarom wordt bij college- en raadsvoorstellen voortaan aandacht gevraagd voor het VN-Verdrag Handicap en de invloed van plannen op mensen met een beperking.

#### **Bewustwordingscampagne (2024 en 2025)**

Om de bewustwording te verbeteren gaat de gemeente een bewustwordingscampagne opzetten. Doel is om zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie meer bewustwording te creëren over de drempels die we voor inwoners met een beperking (vaak onbedoeld) creëren. Dit kunnen we bijvoorbeeld doen door in onze communicatie vaker personen met een beperking te laten zien (zoals het meisje op de coverafbeelding van dit plan). De bewustwordingscampagne koppelen we aan de week van de toegankelijkheid.

## Thema 2 – Toegankelijkheid

### Wat zegt het VN-Verdrag?

Inwoners met een beperking moeten bij en in alle openbare gebouwen kunnen komen. Zij moeten gebruik kunnen maken van alle openbare voorzieningen. Straten, wegen en pleinen zijn goed bereikbaar. Als het nodig is, worden aanpassingen gedaan.

### Wat speelt er in Vijfheerenlanden?

#### Beperkte toegankelijkheid

Veel mensen met een beperking hebben problemen met de toegankelijkheid van de openbare ruimte, van vervoer, van horeca en van andere voorzieningen.

Drempels en afritten zijn vaak te steil. Onze wandelgebieden en natuurwater zijn niet of nauwelijks toegankelijk vanwege zware poortjes, onverharde paden en wildroosters waar hulphonden last van hebben.

Diverse winkels zijn slecht toegankelijk door te hoge drempels, en zelfs sommige artsen/dokterspraktijken, gezondheidscentra

en fysiopraktijken zijn lastig bereikbaar met een rolstoel. Diverse fietspaden zitten vol kuilen of lopen te schuin af, wat voor scootmobielen en driewiel fietsen erg gevaarlijk is.

#### Handhaving

Bij evenementen of bijvoorbeeld markt wordt onvoldoende gehandhaafd op objecten op de stoepen: Er staan auto's, fietsen, reclameborden, lantaarnpalen, tafels, bars of steigers op de stoep. Mensen in een rolstoel of met een rollator of wandelwagen kunnen er dan niet goed langs.

#### Afval

Glasbakken en afvalcontainers zijn een grote doorn in het oog van inwoners met een beperking. Vooral de nieuwe containers zijn te hoog, onhandig geplaatst of de toegankelijkheid om bij de containers te komen is slecht geregeld. Deze signalen zijn door het Platform Gehandicaptenbeleid gedeeld met de gemeente en met Waardlanden die de containers plaatst.

#### Kleedkamers en parkeren

Zelfs wanneer er wel rekening is gehouden met inwoners met een beperking is de toegankelijkheid soms slecht: In sommige sporthallen zijn de aangepaste kleedkamers niet goed toegankelijk, door bijvoorbeeld een dranger op de deur. En zelfs gehandicaptenparkeerplaatsen zijn niet altijd

toegankelijk: Te smal (daardoor geen goede uitstap) of paaltjes op de stoep net naast de parkeerplaats.

## **Wat doen we al?**

### **Bouw & Schouw**

Het Platform Gehandicaptenbeleid Vijfheerenlanden heeft een commissie Bouw & Schouw. Deze bestaat uit ervaringsdeskundigen en komt op voor de belangen van mensen met een beperking. De commissie Bouw & Schouw adviseert de gemeente op het gebied van Toegankelijkheid voor de openbare ruimte, openbare gebouwen, wonen, woongebouwen en woonomgeving. Zij adviseert volgens de richtlijnen van het Handboek voor Toegankelijkheid (zie hieronder) en voor de woningbouw volgens de richtlijnen van WoonKeur (zie pagina 16).

### **Handboek toegankelijkheid**

De gemeente heeft een handboek toegankelijkheid, waarin kaders en afspraken staan over de toegankelijkheid van de openbare ruimte. Door de handleiding toegankelijkheid te

volgen wordt de openbare ruimte steeds beter ingericht voor mensen met een beperking.

### **Melding Doen openbare ruimte**

De 'openbare ruimte' is een verzamelnaam voor de plekken die door ons allemaal worden gebruikt. Het is belangrijk dat deze plekken veilig, netjes en toegankelijk zijn. Inwoners kunnen problemen met de toegankelijkheid melden op de website van de gemeente Vijfheerenlanden<sup>6</sup>.

### **Toegankelijkheidsonderzoek**

Onderzoeksbureau WeCity heeft voor de gemeente Vijfheerenlanden een QuickScan toegankelijkheid gedaan. Deze QuickScan laat zien hoe toegankelijk onze stoepen en voetgangersgebieden zijn. Vooral in de (historische) binnensteden is nog veel te doen om de toegankelijkheid voor mensen met een beperking te verbeteren. Het onderzoek van WeCity heeft een overzichtskaart opgeleverd die we kunnen koppelen aan ons reguliere onderhoud van de straten. Wanneer aanpassingen moeten worden gedaan (bijvoorbeeld voor nieuwe verlichting, stroomkabels of gewoon onderhoud)

---

<sup>6</sup>[https://www.vijfheerenlanden.nl/Inwoners/Overzicht\\_Inwoners/Wonen\\_en\\_bo\\_uwen/Melding\\_doen](https://www.vijfheerenlanden.nl/Inwoners/Overzicht_Inwoners/Wonen_en_bo_uwen/Melding_doen)

passen we de oude situatie aan naar een meer toegankelijke stoep.

### **Wat gaan we doen?**

#### **Toegankelijkheid handhaven (2023)**

Met alleen regels en plannen komen we er niet. Wanneer er een markt of festival wordt georganiseerd blijft de rolstoelgebruiker vaak buiten beschouwing. Hierdoor blokkeren fietsen, auto's, hekken, reclameborden of andere zaken de stoepen en straten, en kun je er niet meer door. We gaan beter handhaven zodat de toegankelijkheid zo veel mogelijk gewaarborgd blijft.

#### **Speeltuinen toegankelijk (2024)**

Spelen en bewegen is belangrijk, ook voor kinderen met een beperking. Maar meespelen in een speeltuin kan vaak niet. In Vijfheerenlanden starten we met het toegankelijker maken van een aantal speeltuinen, inclusief toegankelijke speeltoestellen. Hierdoor kunnen kinderen met en zonder beperking samen spelen.

#### **“Tikkers” bij ieder stoplicht (2024)**

Blinden en slechtzienden hebben “tikkers” bij het stoplicht nodig om veilig te kunnen oversteken. Op dit moment is het nog te vaak zo dat er of helemaal geen werkende tikker bij een oversteek zit, of dat de tikker maar aan één kant van de weg zit, bijvoorbeeld op het Recht van Ter Leede. Dit veroorzaakt onveilige situaties. We gaan daarom alle stoplichten bij oversteekplaatsen voorzien van tikkers.

## Thema 3 – Informatie en Communicatie

### Wat zegt het VN-Verdrag?

Niet alleen de fysieke leefomgeving moet toegankelijk zijn. Ook (digitale) informatie en communicatie moet toegankelijk en begrijpelijk zijn voor iedereen.

### Wat speelt er in Vijfheerenlanden?

#### Communicatie

De communicatie van de gemeente kan vaak beter. De communicatie mag simpeler en duidelijker (B1, geen vaktaal en afkortingen,).

De informatie moet worden afgestemd op de doelgroep. Ondanks de digitalisering kan niet alles digitaal. Voor sommige inwoners werkt papier veel beter.

Bij het aanvragen van een gehandicaptenparkeerkaart of Wmo-voorziening krijgen inwoners met een beperking niet altijd de indruk dat zij gehoord worden: *Luistert de medewerker wel echt naar mij?* De gemeente moet naast en niet tegenover de inwoners staan.

De leesbaarheid van de informatiepagina van de gemeente in *Het Kontakt* kan beter. Met een grotere en beter leesbare letter op de Informatiepagina kunnen we communiceren over ontmoetingen, sportmogelijkheden of andere voorzieningen. Dus niet alleen maar over wet- en regelgeving. Ook gaan we bij drukwerk minder kleur-op-kleur drukken, wat de leesbaarheid voor slechtziende mensen verbetert.

#### Toegang tot informatie

Ervaringsdeskundigen geven aan dat gemeentelijke regelgeving voor iemand zonder kennis vaak ondoorzichtig is. Het is ingewikkeld om te weten waar je moet zijn met je hulpvraag, en ook de cliëntondersteuning van MEE heeft niet altijd het juiste antwoord. In de praktijk is het vaak zo dat je toevallig de juiste mensen moet kennen om snel en goed geholpen te worden. Terwijl de toegang voor iedereen gelijk moet zijn. Mensen met een beperking moeten zoveel mogelijk vanuit huis, zonder voorkennis, weten waar ze naartoe moeten en hoe ze bepaalde zaken moeten regelen.

### Wat doen we al?

#### Plan van Aanpak Duidelijke Taal

Het plan van aanpak Duidelijke Taal is in 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. In dit plan staan acties om de

communicatie naar inwoners begrijpelijker te maken. We gaan er voor zorgen dat onze brieven eenvoudig te begrijpen zijn. De (nieuwe) medewerkers worden opgeleid om in begrijpelijke taal te spreken en schrijven. Ook zorgen we ervoor dat we bij het drukwerk geen kleur op kleur gebruiken. Dit zorgt voor een betere leesbaarheid.

### **Website gemeente**

De website van de gemeente voldoet aan alle vereisten voor digitale toegankelijkheid. We zorgen dat ook de nieuwe website aan alle vereisten voor digitale toegankelijkheid voldoet.

### **Sociale Kaart – Zorg4Vijfheerenlanden**

Zorg4Vijfheerenlanden is onze “sociale kaart”. Dat is een digitale plek waar informatie staat over alle aanbieders van gezondheid, welzijn en zorg in onze gemeente. Ben je op zoek naar een zorgverlener, een maatje, thuiszorg, hulp bij chronische ziekte, vrijwilligerswerk, ouderenzorg, een kinderdagverblijf of diëtist? Kijk dan op [www.zorg4vijfheerenlanden.nl](http://www.zorg4vijfheerenlanden.nl).

## **Wat gaan we doen?**

### **Onafhankelijke Cliëntondersteuning Verbeteren (2023)**

Onafhankelijke Cliëntondersteuning (OCO) van MEE helpt inwoners bij het aanvragen van bijvoorbeeld een Wmo-voorziening. De bekendheid van OCO kan nog veel beter: De meeste inwoners van onze gemeente hebben nog nooit van OCO gehoord. Daarom onderzoeken we hoe we de bekendheid van de OCO kunnen verbeteren, en hoe we de positie van OCO kunnen versterken.

### **“Wie-wat-waar”-boekje (2024)**

Samen met Zorg4Vijfheerenlanden gaan we een (digitaal) boekje ontwikkelen met daarin de meest gestelde vragen en bijbehorende antwoorden over de zorg in onze gemeente. Dit noemen we een “wie-wat-waar”-boekje.

### **Bewegwijzering in Braille (2025)**

Slechtzienden zijn afhankelijk van een hulphond of hulpmiddel om zich van A naar B te verplaatsen. Om hen in het nieuwe gemeentehuis een handje te helpen willen we bewegwijzering in Braille, zodat ze niet de weg hoeven vragen. Bij de ontwikkeling van de visie op mobiliteitshubs (zie ook pagina 25) wordt bewegwijzering in Braille ook meegenomen.

## Thema 4 – Wonen

### Wat zegt het VN-Verdrag?

Inwoners met een beperking moeten zelfstandig kunnen wonen. En daarbij de zorg en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. Zij moeten ook zelf kunnen beslissen waar ze wonen en met wie, waarbij zij dus niet verplicht worden op een bepaalde plek te wonen. Op deze manier kunnen zij zo gewoon mogelijk meedoen in de samenleving.

### Wat speelt er in Vijfheerenlanden?

#### Wonen

Ook in de gemeente Vijfheerenlanden is er krapte op de woningmarkt. Zo bestaat behoefte aan meer passende woonvormen voor inwoners met een beperking. We willen bijvoorbeeld meer begeleide woonvormen voor jongeren en jongvolwassenen. Levensloopbestendige woningen zijn ook belangrijk. Voor bestaande woningen is toegankelijkheid een aandachtspunt, soms zelfs voor nieuwbouw.

#### Zelfstandigheid

Zelfstandig zijn, zelfstandig wonen en je eigen zelfstandigheid houden zijn erg belangrijk. Als dat niet kan, is dat voor jongeren die zich willen ontwikkelen vervelend. Maar ook voor ouderen die zelfstandig in de eigen vertrouwde omgeving willen blijven wonen. We hebben behoefte aan meer woningen voor mensen die ondersteuning nodig hebben om zelfstandig te gaan of blijven wonen. In de nog op te stellen woonzorgvisie besteden we daar meer aandacht aan.

#### Ouderinitiatieven

Soms komen ouders zelf met woonoplossingen voor hun kinderen. Wanneer samenwerkende ouders zelf iets opzetten noemen we dat een ouderinitiatief. Ouderinitiatieven vormen voor veel jongeren met een beperking een goed passende oplossing. Het duurt vaak lang voordat een ouderinitiatief gerealiseerd wordt. Ouders missen vaak de specifieke kennis, en hebben niet altijd de financiële middelen om iemand in te huren. Hiervoor gaan we in de woonzorgvisie een oplossing zoeken.



## **Wat doen we al?**

### **Bouwen met WoonKeur**

WoonKeur is een bewijs dat aangeeft dat een woning levensloopbestendig is. Woningen die een WoonKeur certificaat krijgen moeten toegankelijk, flexibel en aanpasbaar zijn. Onze woningcorporaties bouwen al volgens de richtlijnen van WoonKeur. Bij nieuwbouw en renovatie adviseert de commissie Bouw & Schouw aan woningcorporaties aan de hand van WoonKeur.

### **Pré-mantelzorgwoningen**

Ouderen van ten minste 70 jaar kunnen onder bepaalde voorwaarden dichtbij hun (toekomstige) mantelzorgers gaan wonen in pré-mantelzorgwoningen. Dit zijn zelfstandige woonruimtes van maximaal 100 vierkante meter, die bij mensen in hun directe netwerk geplaatst kunnen worden.

### **Kamers met Aandacht**

Bij Kamers met Aandacht<sup>7</sup> verhuren mensen een kamer aan een jongere die nét iets meer aandacht nodig heeft. Daarmee krijgen deze jongeren een zelfstandige woonruimte, met de

veiligheid van samenwonen. Ook werken we als Vijfheerenlanden mee aan de pilot Tuinkamers met Aandacht. Een Tuinkamer met Aandacht is een zelfstandig klein huis (tiny house) op iemands erf, waar een kwetsbare jongere kan wonen.

## **Wat gaan we doen?**

### **Woonzorgvisie (2024)**

Iedere gemeente moet een woonzorgvisie hebben. In de woonzorgvisie is aandacht voor bijzondere doelgroepen, zoals ouderen of mensen met een beperking. De aandachtspunten uit dit hoofdstuk over jongvolwassenen met NAH, zelfstandigheid en (ondersteuning van) ouderinitiatieven worden in de lokale Woonzorgvisie meegenomen.

---

<sup>7</sup> <https://kamersmetaandacht.nl/>

## Thema 5 – School, Werk en Inkomen

### Wat zegt het VN-Verdrag?

Iedereen moet mee kunnen doen. Dat betekent dat onderwijs zo veel mogelijk inclusief is. Als het nodig is, worden maatregelen genomen om het onderwijs toegankelijk te maken. Iedereen krijgt gelijke kansen.

Ook heeft iedereen recht op betaald werk of een daginvulling die bij hen past. Inwoners met een beperking moeten voldoende inkomen hebben, waardoor zij genoeg eten, kleding en goede huisvesting kunnen betalen.

### Wat speelt er in Vijfheerenlanden?

#### School

Het onderwijs moet toegankelijk zijn voor iedereen. Dat geldt zowel voor de fysieke toegankelijkheid als de mogelijkheid om onderwijs te volgen op het niveau dat je aankan én dat bij je past. Vijfheerenlanden heeft 30 basisscholen en drie scholen voor voortgezet onderwijs (Oosterlicht, De Joost en Heerenlanden). Op de scholen in Vijfheerenlanden is aandacht voor kinderen met een beperking en waar mogelijk doen zij

zoveel mogelijk in het reguliere onderwijs mee. Bij De Brug in Vianen kunnen kinderen terecht die extra aandacht nodig hebben.

#### Werk

Avres is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Vijfheerenlanden, Molenlanden en Gorinchem. Avres helpt inwoners die willen werken aan een baan. Werken zorgt voor structuur, zelfstandigheid, een zinvolle tijdbesteding en contact met andere mensen. Sommige ervaringsdeskundigen gaven aan dat het werk dat via Avres aangeboden wordt soms te simpel, praktisch of te weinig uitdagend is.

#### Voorbeeldrol gemeente

De gemeente kan hierin een voorbeeld zijn. Er werken bij onze uitvoerende teams veel mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, maar er zijn ook hele teams / afdelingen waar geen mensen met een beperking werken. De gemeente zou als werkgever het goede voorbeeld moeten geven, zodat mensen met een beperking ook "theoretisch" in plaats van praktisch werk kunnen doen. Dat vraagt een andere manier om te kijken naar het personeelsbestand en het uitzetten van vacatures. Mensen met een beperking moeten nadrukkelijk worden uitgenodigd om te reageren op een vacature die bij hen past.

## **Inkomen en mantelzorg**

Inwoners met een beperking hebben extra kosten ten opzichte van inwoners zonder beperking. De huren en de energielasten zijn voor iedereen hoog, maar voor iemand zonder inkomen uit werk zijn huurstijgingen en hogere energielasten een groot probleem. De leges voor de gehandicaptenparkeerkaart waren in de gemeente Vijfheerenlanden te hoog, maar dat is inmiddels gecorrigeerd.

### **Wat doen we al?**

#### **Mantelzorgpunt**

Als mantelzorger is het belangrijk dat je op tijd hulp inschakelt voor jezelf, zodat je de zorg voor je naaste goed vol kunt (blijven) houden. Welzijnsorganisatie Bindkracht helpt mantelzorgers een goede balans te vinden tussen werk, privé en mantelzorg. Via het Mantelzorgpunt<sup>8</sup> kunnen mantelzorgers handige tips en praktische ondersteuning ontvangen.

---

<sup>8</sup> <https://mantelzorg.bindkrachtvhl.nl/>

<sup>9</sup> <https://mantelzorg.bindkrachtvhl.nl/geldzaken-wetten-regels/>

<sup>10</sup> <https://www.avres.nl/ambitiefonds>

## **Mantelzorgwaardering**

Mantelzorgers in de gemeente Vijfheerenlanden worden op meerdere momenten in het jaar gewaardeerd met verschillende waarderingsacties. Je kunt denken aan ontspannen uitjes, bonnen, etc. Deze acties organiseert de gemeente vaak samen met lokale ondernemers. Bindkracht heeft speciaal voor mantelzorgers ook allerlei financiële regelingen op een rijtje gezet<sup>9</sup>.

### **Avres**

Avres helpt mensen hun plek in de maatschappij (weer) te vinden. Door het vinden van passend werk. Of door tijdelijke inkomensondersteuning en coaching bij geldproblemen. Met behulp van het Avres Ambitiefonds kunnen nieuwe initiatieven worden ondersteund<sup>10</sup>.

### **Studietoeslag Werk en inkomen**

Inwoners die door ziekte of beperking niet kunnen werken naast hun studie kunnen gebruik maken van een studietoeslag "Werk en Inkomen".<sup>11</sup>

<sup>11</sup> <https://www.wil-lekstroom.nl/over-wil/bestuur/stukken-algemeen-bestuur/vergadering-15-september-2022>

### **Beleidsregel toegankelijke scholen**

De gemeente Vijfheerenlanden heeft een subsidieregeling voor de toegankelijkheid van scholen. Scholen die de toegankelijkheid willen verbeteren kunnen hiervoor subsidie aanvragen.

### **Wat gaan we doen?**

#### **GIPS op alle basisscholen (2024)**

Gehandicapten Informatie Project Scholen (GIPS) is een bewustwordingsproject voor leerlingen van groepen 6, 7 en 8 van de basisscholen. Op veel scholen is GIPS al, maar nog niet bij allemaal. In Vianen zijn bijvoorbeeld te weinig vrijwilligers, waardoor daar op dit moment geen GIPS is. De komende tijd gaan we GIPS verder uitbreiden en op iedere basisschool langs laten komen, ook in Vianen.

#### **Beleid Ervaringsdeskundigheid opstellen (2024)**

Het motto van het VN-Verdrag Handicap is "niets over ons, zonder ons". Ervaringsdeskundigen moeten in het hele proces van planvorming worden betrokken. Alleen dan weten we zeker dat we geen besluiten nemen over mensen, maar onze inwoners eigenaar maken van wat er gebeurt. Daarom gaat de

gemeente Vijfheerenlanden Ervaringsdeskundigenbeleid ontwikkelen. Dat doen we natuurlijk mét de ervaringsdeskundigen in onze gemeente.

In het nieuwe ervaringsdeskundigenbeleid nemen we op hoe ervaringsdeskundigen beter betrokken kunnen worden bij de planvorming van de gemeente.

#### **Mantelzorg belonen (2025)**

Mantelzorgers voeren heel veel intensieve zorgtaken vrijwillig uit. Een goede beloning of compensatie voor mantelzorgers zou passend zijn. Dat is veel goedkoper dan zorg inkopen en hiermee laten we zien dat we de mantelzorgers waarderen. We gaan onderzoeken in hoeverre we mantelzorgers kunnen belonen voor hun zorg.

## Thema 6 – Sport, Vrije tijd en Toerisme

### Wat zegt het VN-Verdrag?

Iedereen heeft het recht om iets te doen in hun vrije tijd. Iedereen moet kunnen genieten van muziek, toneel, boeken, sport en vakantie. Als iemand daarvoor aanpassingen nodig heeft, moeten die er komen.

### Wat speelt er in Vijfheerenlanden?

#### Sport en bewegen

Voor iemand met een beperking zijn er in onze gemeente onvoldoende mogelijkheden om zelf te bepalen hoe je je vrije tijd invult en welke sport je doet. Het aanbod dat er is, is niet bij iedereen bekend. Ook sluit het aanbod vaak niet aan op de behoeften van de inwoner. Zo zijn er bijvoorbeeld wel voetbalteams voor jongeren met fysieke beperkingen in onze gemeente, maar een volwassene die wil voetballen past daar niet tussen.

Onze gemeente is misschien niet groot genoeg om voor iedereen met een beperking de gewenste sportmogelijkheid te creëren. Daarom is regionale samenwerking onmisbaar. Zo kunnen diverse sporters uit omliggende gemeenten samen sporten. Daarbij is goed toegankelijk vervoer van en naar de sportvoorziening essentieel.

Zwemmen is een prettige sport om te beoefenen voor mensen met een spierziekte, maar niet in ieder zwembad is een passende rolstoel voor de zwembadlift aanwezig. Ook zijn er geen (goede) liften voor het zwemmen in buitenwater / zwemplassen in onze gemeente. In Leerdam was elke zaterdagochtend zwemmen voor mensen met een beperking, maar dat is tijdens de coronacrisis gestopt. Daarna is het niet meer opnieuw opgestart.

#### Cultuur

Slechthorenden hebben in een theater of concertzaal vaak last van omgevingsgeluid. Daarom is het fijn als een zaal een ringleiding heeft. Een ringleiding zorgt ervoor dat slechthorenden met hun hoortoestel het geluid van de show kunnen horen, zonder storend omgevingsgeluid. In de gemeente Vijfheerenlanden is nog niet in ieder theaterzaal een ringleiding aanwezig. We gaan zorgen voor een ringleiding in

de gemeentelijke panden, en stimuleren de andere theaters etc. om dit ook te doen.

## **Toerisme**

### *Openbare toiletten*

Er zijn te weinig toegankelijke toiletten in de gemeente. Als ze er al zijn, zijn ze maar beperkt open. Hierdoor blijven mensen met een zwakkere blaas gedwongen thuis, wat slecht is voor de middenstand en het toerisme. De droom is daarom ook dat er in iedere kern tenminste één goed toegankelijk openbaar toilet is, dat ook open is als het gemeentehuis toevallig op slot zit, bijvoorbeeld in de weekenden of avonden.

### *Toegankelijkheid toeristische trekpleisters*

Wanneer een toerist met een beperking onze gemeente wil bezoeken, moet diegene van te voren weten die naartoe kan. Waar kan ik parkeren, kan ik met de trein? Welke toeristische trekpleisters zijn toegankelijk voor iemand in een rolstoel, of voor iemand die slechtziend is? Wanneer dit van te voren bekend is kan iemand zijn bezoek goed plannen. Daarom werkt de gemeente Vijfheerenlanden sinds kort samen met Ongehinderd. Via de website [www.ongehinderd.nl](http://www.ongehinderd.nl) kunnen

bezoekers aan de gemeente Vijfheerenlanden bekijken hoe het met de toegankelijkheid van enkele horecalocaties, musea, wandelgebieden en andere trekpleisters gesteld is.

## **Wat doen we al?**

### **Vijfheerenlanden Actief en Uniek Sporten**

Iedereen, van 0 tot 100, moet in onze gemeente kunnen bewegen op hun eigen niveau. Om iedere inwoner langdurig, met plezier te laten bewegen moet er wel een weg zijn naar het juiste aanbod. Op [www.Vijfheerenlandenactief.nl](http://www.Vijfheerenlandenactief.nl) staan allerlei activiteiten, zoals een proefles kickboksen, wandelen of naschoolse activiteiten. Voor inwoners met een beperking is er daarnaast "Uniek Sporten"<sup>12</sup> en Multisport.

### **Overzichtskaat Gehandicaptenparkeerplaatsen**

Voor toeristen met een beperking die met de auto komen is het niet altijd duidelijk waar ze wel of niet kunnen parkeren. Daarom hebben we een overzichtskaat gemaakt met daarop alle openbare gehandicaptenparkeerplaatsen in onze gemeente. Deze komt binnenkort op de website van de gemeente Vijfheerenlanden.

---

<sup>12</sup> <https://www.unieksporten.nl/utrecht/vijfheerenlanden>

## **Wat gaan we doen?**

### **Hoge Nood (2023)**

Op de Hoge Nood-app kunnen gebruikers openbare en openbaar gestelde toiletten vinden. Daarvoor moeten die toiletten wel eerst worden aangemeld en opengesteld. Dorpshuizen, sporthallen en de gemeentehuizen zijn hierop al aangemeld. Het streven is om in iedere kern in een straal van 500 meter ten minste één openbaar (gesteld) toegankelijk toilet te hebben. Dat halen we alleen als ook ondernemers (Horeca) hun toiletten aanmelden. Daarom stimuleren we ondernemers om hun toiletten open te stellen en aan te melden.

Daarnaast gaan we de app van Hoge Nood onder de aandacht brengen in de openbare ruimte, bijvoorbeeld met posters. Bezoekers aan onze gemeente weten dan als ze hoge nood hebben waar ze het dichtstbijzijnde toilet kunnen vinden.

### **Zwemmen voor mensen met een beperking (2024)**

In Leerdam was er elke zaterdagmorgen zwemmen voor mensen met een beperking. Sinds corona bestaat dit niet

meer. We gaan zwemmen voor mensen met een beperking weer opnieuw opstarten.

### **Ongehinderd (2024)**

Ongehinderd is een maatschappelijk gedreven onderneming die zich inzet voor een toegankelijker Nederland <sup>13</sup>. Ongehinderd helpt ons om de toegankelijkheid van onze toeristische trekpleisters en historische centra in kaart te brengen. Op dit moment zijn 18 locaties in kaart gebracht, maar om onze gemeente echt toegankelijk te maken voor bezoekers met een beperking willen we ook horeca en winkels laten keuren.

### **Ringleiding in alle theaterzalen (2025)**

Niet in iedere theaterzaal in onze gemeente is een ringleiding voor slechthorenden aanwezig. We gaan zorgen voor een ringleiding in de gemeentelijke panden, en stimuleren de andere theaters etc. om dit ook te doen.

---

<sup>13</sup> <https://www.ongehinderd.nl/municipality/219/Vijfheerenlanden>

## Thema 7 – Vervoer

### Wat zegt het VN-Verdrag?

Inwoners met een beperking moeten zich zelfstandig kunnen verplaatsen van deur tot deur. Eventueel met hulp van hulpmiddelen die zij daarvoor nodig hebben. Zij moeten ook makkelijk zelfstandig met het openbaar vervoer kunnen reizen.

### Wat speelt er in Vijfheerenlanden?

Voor veel inwoners met een beperking is vervoer een groot probleem. Je zelfstandig kunnen verplaatsen is belangrijk voor de zelfredzaamheid, maar de vervoersmogelijkheden van inwoners met een beperking laten te wensen over.

### Veilige fiets- en voetpaden

Veilig en ongehinderd wandelen en fietsen is van groot belang voor de zelfredzaamheid van mensen met een beperking. Steeds meer verschillende gebruikers gaan over het fietspad: fietsen, elektrische fietsen, speed-pedelecs, driewielers, scootmobiel en duofietsen. De fietspaden zijn niet ontworpen voor zoveel gebruikers. Daarom is het van belang dat wordt nagedacht over de ontwikkeling van de fietspaden.

### Regiotaxi

Over Regiotaxi zijn veel klachten. De taxi kan niet komen, komt niet opdagen zonder iets te vermelden, komt veel te laat of staat op het verkeerde adres. De regels voor gebruikers zijn veel te strak, terwijl Regiotaxi zelf de afspraken niet waar kan maken. Door de Zonnebloem werd hier ook met name aandacht voor gevraagd: Veel ouderen willen graag activiteiten met De Zonnebloem doen, maar komen niet vanwege de problemen met Regiotaxi. Geeft veel ergernis, frustratie en te lang wachten voor een kwetsbare doelgroep. Het vervoer voor ouderen met Regiotaxi wordt gezien als een ramp.

### Openbaar vervoer

De gemeente heeft maar een kleine rol in het Openbaar Vervoer (OV), maar toch is daar ook wel iets te verbeteren. In de lokale lijnbus kan de rolstoel bijvoorbeeld niet mee. De toegankelijkheid van het OV is slecht geregeld. Daarnaast rijdt het OV in sommige kernen te beperkt. Na 19:00 rijden er al nauwelijks meer bussen. Het vervoer binnen de gemeente is niet goed geregeld, het vervoer van buiten naar de gemeente toe niet, en van de gemeente naar buiten ook niet: "Je zit niet voor je lol in het openbaar vervoer".



## **Wat doen we al?**

### **Fietsmaatjes**

In onze gemeente is het prachtig fietsen, maar niet iedereen kan dat zelfstandig. Fietsmaatjes Vijfheerenlanden<sup>14</sup> helpt inwoners die niet zelf kunnen fietsen door met hen samen te gaan fietsen op de duo-fiets met elektrische trapondersteuning. Dit helpt om mensen weer in beweging te krijgen en haalt hen uit hun isolement.

## **Wat gaan we doen?**

### **Aanbesteding Wmo-vervoer (2023)**

In de loop van 2023 wordt het contract van Regiotaxi opnieuw aanbesteedt. Bij deze aanbesteding nemen we de aandachtspunten uit de gesprekken met onze inwoners expliciet mee. Zo verbeteren we de kwaliteit van het Wmo-vervoer in onze gemeente.

## **Veilig Fietsen (2025)**

Steeds meer verschillende gebruikers gaan over het fietspad. De fietspaden zijn niet ontworpen voor zoveel gebruikers. Daarom gaan we de komende jaren bij de herinrichting van fietspaden meer aandacht besteden aan de veiligheid hiervan, zodat ook mensen met een beperking gebruik kunnen blijven maken van fietspaden.

## **Visie Mobiliteitshubs (2023)**

Mobiliteitshubs zijn plekken waar verschillende vervoersmiddelen, zoals bus, trein, fiets of auto, samenkomen. De gemeente Vijfheerenlanden maakt in 2023 een visie op mobiliteitshubs. Daarbij kijken we naar alle fysieke en ruimtelijke onderdelen, maar ook naar de sociale: hoe maken we hubs toegankelijk voor ouderen of mensen met een beperking, hoe zorgen we voor veilige ontmoetingsplaatsen en welke sociale voorzieningen hebben we bij deze hubs zonder meer nodig.

---

<sup>14</sup> <https://www.fietsmaatjesvijfheerenlanden.nl/>

## Bijlage 1 - Samenvatting acties

THEMA	WAT?	WANNEER?
<b>1</b> <b>BEWUSTWORDING</b> <b>EN ONTMOETING</b>	Aanjager VN Verdrag	2024, 2025
	Week van de toegankelijkheid	2023, 2024, 2025
	GIPS voor andere doelgroepen	2024
	VN-Verdrag Toets in college- en raadsvoorstellen	2024
	Bewustwordingscampagne	2024 en 2025
<b>2</b> <b>TOEGANKELIJKHEID</b>	Toegankelijkheid handhaven	2023, 2024, 2025
	Speeltuinen toegankelijk	2024
	Tikkers bij ieder stoplicht	2024
<b>3</b> <b>INFORMATIE EN</b> <b>COMMUNICATIE</b>	Onafhankelijke cliëntondersteuning verbeteren	2023
	"Wie-wat-waar"-boekje	2024
	Bewegwijzering in Braille (gemeentehuis en HUB's)	2025

<p style="text-align: center;"><b>4</b></p> <p style="text-align: center;"><b>WONEN</b></p>	<p>Woonzorgvisie</p>	<p>2024</p>
<p style="text-align: center;"><b>5</b></p> <p style="text-align: center;"><b>SCHOOL, WERK EN INKOMEN</b></p>	<p>GIPS op alle scholen</p>	<p>2024</p>
	<p>Beleid Ervaringsdeskundigheid opstellen</p>	<p>2024</p>
	<p>Mantelzorg belonen</p>	<p>2025</p>
<p style="text-align: center;"><b>6</b></p> <p style="text-align: center;"><b>SPORT, VRIJE TIJD EN TOERISME</b></p>	<p>Hoge Nood</p>	<p>2023</p>
	<p>Ongehinderd</p>	<p>2024</p>
	<p>Ringleiding in alle theaterzalen</p>	<p>2025</p>
<p style="text-align: center;"><b>7</b></p> <p style="text-align: center;"><b>VERVOER</b></p>	<p>Aanbesteding Wmo-Vervoer</p>	<p>2023</p>
	<p>Veilig Fietsen</p>	<p>2025</p>
	<p>Visie mobiliteitshubs</p>	<p>2023</p>